

(i) Printed Pages : 7 Roll No.

(ii) Questions : 14 Sub. Code :

1	0	4	8	5
---	---	---	---	---

Exam. Code :

5	0	0	2
---	---	---	---

NEP U.G. Common-Inter Disciplinary Course

2nd Semester

(2056)

FOREIGN TRADE POLICY & PROCEDURES

Paper : Foreign Trade Policy & Procedures

(In all Mediums)

Time Allowed : 3 Hours]

[Maximum Marks : 80

Note :- Attempt **four** short answer type questions from Section – A. Each question will carry **5** marks. Attempt **two** questions each from Sections – B and C respectively. Each question will carry **15** marks.

SECTION—A

1. How does India's balance of trade affect its economy?
2. Discuss the importance of market assistance in increasing exports from India.

3. How do tax concessions help in the promotion of exports?
4. What is the role of Software Technology Parks (STP) in promoting exports?
5. Discuss the concept of foreign direct investment (FDI).
6. Explain the concept of Indian joint ventures.

SECTION—B

7. Analyze the various instruments used by the government for export promotion, including their advantages and challenges.
8. Explain the trends in the world trade direction and composition and their implications for India.
9. Discuss the role of deemed export convertibility and its effect on India's trade relations.
10. Assess the various measures taken by India to improve its balance of trade and export performance.

SECTION—C

11. Discuss the role of state trade in promoting India's international trade.

12. Describe the concept of Export Processing Zones (EPZs) and their contribution to the Indian economy.
13. Analyze the role of export houses and trade houses in increasing India's global market share.
14. What are counter-trade arrangements, and how do they benefit India in its trade relations with other countries?

(हिन्दी माध्यम)

नोट :— भाग-A से चार लघु उत्तर वाले प्रश्न हल करें। प्रत्येक प्रश्न 5 अंक का होगा। भाग-B और भाग-C से क्रमशः दो-दो प्रश्न हल करें। प्रत्येक प्रश्न 15 अंक का होगा।

भाग-A

1. भारत के व्यापार का संतुलन उसकी अर्थव्यवस्था को कैसे प्रभावित करता है?
2. भारत से निर्यात बढ़ाने में बाजार सहायता के महत्व पर चर्चा करें।
3. कर रियायतें कैसे निर्यात को बढ़ावा देने में सहायक होती हैं?
4. निर्यात को बढ़ावा देने में सॉफ्टवेयर प्रौद्योगिकी पार्को (STP) की क्या भूमिका है?

5. प्रत्यक्ष विदेशी निवेश (FDI) की अवधारणा पर चर्चा करें।
6. भारतीय संयुक्त उद्यमों की अवधारणा को स्पष्ट करें।

भाग-B

7. निर्यात प्रोत्साहन के लिए सरकार द्वारा उपयोग किए जाने वाले विभिन्न साधनों का विश्लेषण करें, जिनमें उनके लाभ और चुनौतियाँ शामिल हो।
8. विश्व व्यापार की दिशा और संरचना में रुझानों और भारत पर उनके प्रभावों की व्याख्या करें।
9. अनुमानित निर्यात परिवर्तनीयता की भूमिका और भारत के व्यापार संबंधों पर इसके प्रभाव की चर्चा करें।
10. भारत द्वारा अपने व्यापार संतुलन और निर्यात प्रदर्शन में सुधार के लिए उठाए गए विभिन्न उपायों का मूल्यांकन करें।

भाग-C

11. भारत के अंतर्राष्ट्रीय व्यापार को बढ़ावा देने में राज्य व्यापार की भूमिका पर चर्चा करें।
12. निर्यात प्रसंस्करण क्षेत्रों (EPZs) की अवधारणा और भारतीय अर्थव्यवस्था में उनके योगदान का वर्णन करें।

13. भारत की वैश्विक बाजार हिस्सेदारी बढ़ाने में निर्यात गृहों और व्यापार गृहों की भूमिका का विश्लेषण करें।
14. प्रति-व्यापार व्यवस्थाएँ क्या हैं, और अन्य देशों के साथ व्यापार संबंधों में ये भारत को कैसे लाभ पहुँचाती हैं?

(पंजाबी अनुवाद)

ਨੋਟ :- ਭਾਗ-A ਵਿੱਚੋਂ ਚਾਰ ਛੋਟੇ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 5 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ। ਭਾਗ-B ਅਤੇ C ਵਿੱਚੋਂ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਦੋ-ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 15 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ।

ਭਾਗ-A

1. ਭਾਰਤ ਦਾ ਵਪਾਰ ਸੰਤੁਲਨ ਇਸਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ?
2. ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਨਿਰਯਾਤ ਵਧਾਉਣ ਵਿੱਚ ਬਾਜ਼ਾਰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
3. ਟੈਕਸ ਰਿਆਇਤਾਂ ਨਿਰਯਾਤ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਮਦਦ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ?
4. ਨਿਰਯਾਤ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਪਾਰਕ (STP) ਦੀ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ ?

5. ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਿੱਧੇ ਨਿਵੇਸ਼ (FDI) ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
6. ਭਾਰਤੀ ਸਾਂਝੇ ਉੱਦਮਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-B

7. ਨਿਰਯਾਤ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।
8. ਵਿਸ਼ਵ ਵਪਾਰ ਦਿਸ਼ਾ ਅਤੇ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਰੁਝਾਨਾਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
9. ਡੀਮਡ ਐਕਸਪੋਰਟ ਕਨਵਰਟਿਬਿਲਟੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਪਾਰਕ ਸਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
10. ਭਾਰਤ ਦੁਆਰਾ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਨਿਰਯਾਤ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਪਾਵਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-C

11. ਭਾਰਤ ਦੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਵਪਾਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
12. ਐਕਸਪੋਰਟ ਪ੍ਰੋਮੋਸ਼ਿੰਗ ਜ਼ੋਨ (EPZs) ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

13. ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਿੱਚ ਐਕਸਪੋਰਟ ਹਾਊਸਾਂ ਅਤੇ ਟਰੇਡ ਹਾਊਸਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ।
14. ਵਿਰੋਧੀ-ਵਪਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਹ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਪਾਰਕ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਹਨ ?